

ULTIMUL CATO

MATILDE ASENSI s-a născut în 1962 la Alicante, în Spania. A studiat jurnalismul la Universitatea Autonomă din Barcelona, apoi a lucrat la postul de radio național RNE și la agenția de știri EFE. A debutat în 1999 cu romanul *El salón de ámbur*, foarte bine primit de cititori, iar în 2000 a publicat *Iacobus*, care s-a numărat printre bestsellerurile iberice ale anului. A urmat ***Ultimul Cato*** (*El último Catón*, 2001), un succes fenomenal, care i-a consolidat poziția în rândul celor mai apreciați scriitori ai generației sale: peste 1 300 000 de exemplare vândute doar în Peninsula Iberică și traduceri în întreaga lume, inclusiv în SUA și Japonia. Matilde Asensi a mai scris romanele *El origen perdido* (2003), *Peregrinatio* (2004), *Todo bajo el cielo* (2006) și *Tierra firme* (2007), toate clasate pe primele locuri în listele de bestselleruri din Spania. Cărțile ei, vândute în peste 4 000 000 de exemplare și publicate în douăzeci de țări, sunt unanim considerate drept un model desăvârșit de împletire a istoriei cu literatura.

La Editura Humanitas Fiction urmează să apară *Todo bajo el cielo*.

MATILDE ASENSI
ULTIMUL
CATO

Traducere din limba spaniolă și note de
DRAGOȘ COJOCARU și
ALINA ȚIȚEI

HUMANITAS
fiction

Coperta:
ANGELA ROTARU

Redactor:
EMIL BĂRBULESCU

MATILDE ASENSI
EL ÚLTIMO CATÓN
Copyright © Matilde Asensi, 2001
Copyright © Editorial Planeta, S.A, 2008
Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona (Espanña)
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2009, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ASENSI, MATILDE

Ultimul Cato / Matilde Asensi; trad.: Alina Țiței,
Dragoș Cojocar. – București: Humanitas Fiction, 2009

ISBN 978-973-689-321-6

I. Țiței, Alina (trad.)

II. Cojocar, Dragoș (trad.)

821.134.2.-31=135.1

Mulțumiri

Crearea unor lumi, a unor personaje și a unor povești întrebuintând ca unelte cuvintele e o activitate ce poate fi dusă la bun sfârșit numai în singurătate și, în plus, în cazul meu, doar în liniște și doar pe timp de noapte. Totuși, odată cu lumina soarelui, am nevoie de toți oamenii care împărtășesc cu mine acest proces minunat și incredibil care este scrierea unui roman. Așadar, ar fi foarte egoist din partea mea să le trec sub tăcere colaborarea și să-i fac pe cititori să creadă că eu sunt singura aflată în spatele lucrării pe care ei o țin acum în mâini. În primul rând, aș dori să-i mulțumesc Patriciei Campos pentru sprijinul ei neobosit, pentru că a citit *în fiecare zi* tot ceea ce scriam – mult sau puțin – și pentru că a recitat textul ori de câte ori a fost nevoie, fără să se plângă niciodată, oferindu-mi comentarii, critici și sugestii adecvate. În al doilea rând, lui José Miguel Baeza, pentru ajutorul său inestimabil în traducerea din limbile greacă și latină și pentru că este cel mai bun documentarist din lume: e capabil să găsească datele cele mai ciudate în cărțile cele mai ciudate. În al treilea rând, lui Luis Peñaver, corector conștiincios și meticolos în materie de stil, de subiect și de date istorice, criticul cel mai dur de care ar putea avea parte un scriitor. Nu voi detalia aici până unde e în stare să ajungă, însă toți cei ce figurează pe această pagină cunosc, în această privință, anecdote de neuitat, care ne-au făcut să râdem din toată inima. În al patrulea rând, acelor persoane care, cu o fidelitate uimitoare, citeau romanul în fascicule și îmi serveau atât ca laborator experimental (dacă ele nu puteau rezolva anumite lucruri, atunci nici cititorul nu le-ar fi putut rezolva), cât și ca imbold permanent: Lorena Sancho, Lola Gulias (de la Agenția Literară Kerrigan) și Olga García (de la Plaza & Janés).

Și, în cele din urmă, fără ca această poziție din cadrul enumerării să presupună o mai mică importanță, ci absolut dimpotrivă, agentului meu (sau agentei mele, cum o numesc eu), Antonia Kerrigan, o persoană în care mă încred orbește, întrucât, dacă astăzi scriu aceste

rânduri de mulțumire și dacă cititorii țin în mâinile lor această carte, totul i se datorează ei, încrederii și energiei sale, atunci când a fost vorba să parieze pe romanele mele și să lupte pentru ele.

N-aș putea sub nici o formă să închei aceste rânduri fără să o menționez pe editoarea mea preferată, Carmen Fernández de Blas. Se spune că averea cea mai de preț a unui autor sunt agentul și editorul. Ei bine, e adevărat: Carmen a fost editoarea mea când am publicat primul roman și întotdeauna am considerat-o astfel, deși morișca micului univers editorial se rotește în voia hazardului, iar acum ea îi îngrijește, îi răsfăță și îi ocrotește pe alți autori, la fel cum m-a îngrijit, m-a răsfătat și m-a ocrotit pe mine în timpul fructuoasei sale perioade petrecute la Plaza & Janés. Se înțelege de la sine că am de gând să o numesc în continuare „editoarea mea”, acum și pururea și-n vecii vecilor. Amin.

1

Lucrurile frumoase, operele de artă, obiectele sfinte suportă, ca și noi, efectele implacabile ale trecerii timpului. Încă din clipa în care făuritorul lor, conștient sau nu de armonia lor cu infinitul, pune punct procesului de creație și le expediază în lume, începe și pentru ele o viață care, peste veacuri, le apropie de bătrânețe și de moarte. Totuși, timpul, care pe noi ne vestejește și ne distruge, lor le conferă un alt fel de frumusețe, la care bătrânețea omenească nu poate nici măcar visa; pentru nimic în lume nu mi-aș fi dorit să văd reconstruit Colosseumul, cu zidurile și cu treptele în perfectă stare, după cum nu m-ar fi interesat câtuși de puțin un Partenon zugrăvit în culori țipătoare ori o Victoria din Samotrace cu cap.

Profund absorbită de munca mea, lăsam aceste gânduri să plutească în legea lor, în timp ce, cu vârfurile degetelor, mângâiam colțurile aspre ale pergamentului aflat în fața mea. Eram atât de prinsă de ceea ce făceam, încât nu l-am auzit pe doctorul¹ William Baker, secretarul Arhivei, cum îmi bătea în ușă. N-am băgat de seamă nici când a apăsat pe clanță și s-a ivit în prag, dar fapt este că, atunci când l-am observat, se afla deja în cadrul ușii laboratorului.

— Doctore Salina, îngăimă Baker, fără a îndrăzni să înainteze, curiosul părinte Ramondino m-a însărcinat să vă transmit că trebuie să vă prezentați imediat în biroul său.

Mi-am ridicat ochii din pergamente și mi-am scos ochelarii ca să-l văd mai bine: pe chipul oval al secretarului se citea aceeași perplexitate ca și pe fața mea. Baker era un american scund și bine legat, din aceia care, prin zestrea lor genetică, puteau trece cu ușurință drept europeni din Sud; purta ochelari cu rame groase de baga și părul său rar, între blond și cărunț, era pieptănat cu meticulozitate în așa fel încât să-i acopere cât mai mult din chelia lucioasă.

¹ Titlul și calitatea de doctor nu se referă, aici și mai departe, la medicină, ci la doctrină și știință.

— Iertați-mă, i-am răspuns făcând ochii mari, ați putea repeta ce mi-ați spus?

— Preacuviosul părinte Ramondino dorește să vă prezentați cât de repede în biroul său.

— Prefectul vrea să mă vadă... pe mine?

Nu-mi venea să-mi cred urechilor; Guglielmo Ramondino, numărul doi în Arhiva Secretă Vaticană, era cea mai înaltă autoritate executivă a acestei instituții, după Excelența Sa monseniorul Oliveira, și se puteau număra pe degetele de la o mână dățile când solicitase prezența în cabinetul său a vreunuia din câți lucrăm acolo.

Baker schiță un zâmbet ușor și încuviință din cap.

— Știți cumva de ce vrea să mă vadă? l-am întrebat speriată.

— Nu, doctore Salina, dar, fără discuție, trebuie să fie ceva important.

După care, păstrându-și zâmbetul pe buze, închise ușa grijuliu și se făcu nevăzut. În clipa aceea simțeam deja efectele a ceea ce în popor se numește atac de panică: palme asudate, gură uscată, tahicardie și tremuratură picioarelor.

M-am ridicat cu chiu, cu vai de pe banchetă, am stins lampa și am aruncat o privire îndurerată spre cele două frumoase codexuri bizantine care stăteau deschise pe masa mea de lucru. Dedicasem ultimele șase luni din viață reconstituirii, cu ajutorul acelor manuscrise, a faimosului *Panegyrikon*, textul pierdut al Sfântului Nichifor, și eram pe cale să-mi termin treaba. Am oftat cu resemnare. În jurul meu domnea o tăcere deplină. Micul meu laborator – mobilat cu o masă veche din lemn, două banchete înalte, un crucifix și o mulțime de rafturi ticsite cu cărți – era situat la al patrulea nivel subteran și făcea parte din Hipogeu, sectorul din Arhiva Secretă la care are acces un număr foarte limitat de persoane, o parte invizibilă a Vaticanului inexistentă pentru lume și pentru istorie. Mulți cronicari și cercetători și-ar fi dat ani buni din viață ca să poată citi unele dintre documentele care-mi trecuseră prin mâini în ultimii opt ani. Dar simpla ipoteză că cineva din afara Bisericii ar fi putut obține un permis care să-i deschidă calea până acolo era pur și simplu de neimaginat: nicio dată vreun mirean nu avusese acces la Hipogeu și, fără îndoială, nici nu-l va avea vreodată.

Pe masa mea de lucru, pe lângă suporturile de lectură, grămezile de caiete cu însemnări și lampa de mică intensitate (pentru a evita încălzirea pergamentelor), se aflau bisturiile, mănușile de latex și mapele pline cu fotografii de înaltă rezoluție ale filelor celor mai deteriorate din codexurile bizantine. De la un capăt al mesei de lemn se ridica, răsucit ca un vierme, lungul braț articulat al unei lupe, de care atârna legănându-se o mână de carton, mare și roșie, cu multe steluțe lipite de ea; era o amintire de la ultima aniversare, a cincea, a micuței Isabella, nepoata mea preferată dintre cei douăzeci și cinci de urmași cu care șase din cei opt frați ai mei contribuiseră la turma Domnului. Am schițat un zâmbet când mi-am amintit de jucăușa Isabella: „Mătușă Ottavia, mătușă Ottavia, lasă-mă să te bat cu mâna asta roșie!”

Prefectul! Dumnezeu, prefectul mă aștepta, iar eu rămăsesem acolo, nemișcată ca o statuie, aducându-mi aminte de Isabella! Mi-am scos în grabă halatul alb, l-am atârnat într-un cârlig lipit de perete, mi-am luat cartela de identificare – pe care se vedea un C mare lângă o fotografie oribilă a feței mele –, am ieșit pe coridor și am închis ușa laboratorului. Adjuncții mei lucrau la un șir de mese care se întindea pe nu mai puțin de cincizeci de metri, până la ușa ascensorului. De partea cealaltă a peretelui din beton armat, subalternii arhivau și iar arhivau sute și mii de registre și dosare referitoare la Biserică, la istoria, activitatea diplomatică și frământările acesteia, din secolul al II-lea și până în zilele noastre. Cei peste douăzeci și cinci de kilometri de rafturi ale Arhivei Secrete ofereau o idee despre volumul documentației păstrate acolo. Oficial, Arhiva adăpostea doar scrieri din ultimele opt secole; totuși, cei o mie de ani anteriori (care pot fi găsiți numai la nivelele al treilea și al patrulea subterane, cele de înaltă siguranță) se aflau tot sub protecția ei. Provenite din parohii, din mănăstiri, din catedrale sau din săpături arheologice, precum și din vechile arhive de la Castelul Sant'Angelo ori din Camera Apostolică, de când ajunseseră în Arhiva Secretă aceste documente prețioase nu mai văzuseră lumina soarelui, care, printre alte pericole la fel de mari, le putea distruge pentru totdeauna.

Am ajuns la ascensor nu înainte de a mă opri o clipă să-l observ la lucru pe unul dintre adjuncții mei, Guido Buzzonetti, care se chinuia cu o scrisoare trimisă în 1246 de Güyük, marele han al

mongolilor, papei Inocențiu al IV-lea. Un mic flacon cu o soluție alcalină, fără dop, se afla la câțiva milimetri de cotul său drept, exact lângă fragmentele scrisorii.

— Guido! am exclamat înspăimântată. Nu te mișca!

Guido mă privi cu groază, fără a îndrăzni nici măcar să respire. Sângele îi dispăruse din obraji și i se concentra încetul cu încetul în urechi, care păreau două zdrențe roșii încadrând un giulgiu alb. La cea mai mică mișcare a brațului, ar fi putut vărsa soluția peste pergamente, provocând stricăciuni ireparabile unui document unic pentru istorie. În jurul nostru, activitatea se oprise și se așternuse o liniște pe care o puteai tăia cu cuțitul. Am luat flaconul, l-am închis și l-am așezat la celălalt capăt al mesei.

— Buzzonetti, am șoptit, sfredelindu-l cu privirea, strânge-ți imediat lucrurile și prezintă-te la viceprefect.

Niciodată nu îngăduisem o astfel de neglijență în laboratorul meu. Buzzonetti era un tânăr dominican care își făcuse studiile la Școala de Paleografie, Diplomatică și Arhivistică a Vaticanului, și era specializat în codicologie orientală. Chiar eu îi ținusem un curs de paleografie greacă și bizantină timp de doi ani, înainte de a-l ruga pe cuviosul părinte Pietro Ponzio, viceprefectul Arhivei, să-i ofere un post în echipa mea. Totuși, oricât de mult îl apreciam pe fratele Buzzonetti și oricât de mult îi recunoșteam valoarea, nu eram dispusă să-i permit să mai lucreze în Hipogeu. Materialul nostru era unic, de neînlocuit, iar când cineva, peste o mie sau două mii de ani, ar fi dorit să studieze scrisoarea lui Güyük către Inocențiu al IV-lea, trebuia să o poată face. Foarte simplu. Ce i s-ar fi întâmplat unui angajat de la Muzeul Luvru care ar fi lăsat un borcan cu vopsea pe rama Giocondei? De când mă aflam în fruntea Laboratorului de restaurare și paleografie al Arhivei Secrete Vaticane, niciodată nu îngăduisem asemenea greșeli în echipa mea – toți știau acest lucru – și nici în acel moment nu aveam de gând să le îngădui.

În timp ce apăsam butonul liftului eram pe deplin conștientă că adjunții mei nu mă apreciau prea mult. Nu era prima dată când le simțeam pe la spate privirile pline de reproș, așadar nu-mi făceam iluzia că mă bucuram de stima lor. Cu toate acestea, nu credeam că a câștiga afecțiunea subordonaților sau superiorilor era motivul pentru care, cu opt ani în urmă, îmi fusese încredințată conducerea

laboratorului. Mă mâhnea profund că îl concediasem pe fratele Buzzonești și numai eu știam cât de rău aveam să mă simt în următoarele luni, dar tocmai datorită unor asemenea decizii ajunseseam în funcția în care mă aflam.

Liftul se opri silențios la nivelul al patrulea, iar ușile glisară lateral, deschizându-mi drumul. Am introdus cheia de siguranță în panou, mi-am trecut cartela de identificare prin cititorul electronic și am apăsat pe zero. Câteva clipe mai târziu, lumina soarelui, care se revărsa prin geamurile mari ale clădirii dinspre curtea interioară a Sfântului Dámaso, mi s-a împlântat în creier ca un cuțit, orbindu-mă și năucindu-mă. Atmosfera artificială a etajelor inferioare îți bloca simțurile și îți anula capacitatea de a distinge noaptea de zi, așa încât, nu o dată, după ce stăteam cufundată în vreo lucrare importantă, eram surprinsă când păraseam clădirea Arhivei în zorii zilei următoare, complet străină de trecerea timpului. Clipind încă, m-am uitat la ceasul de la mână, cu gândul în altă parte; era unu fix.

Spre surprinderea mea, preacuviosul părinte Guglielmo Ramondino, în loc să mă aștepte în cabinetul său confortabil, așa cum credeam, se plimba de la un capăt la celălalt al holului, arborând o expresie de gravitate și nerăbdare.

— Doctore Salina, murmură el, în timp ce îmi strângea mâna și se îndrepta spre ieșire, veniți cu mine, vă rog. Avem foarte puțin timp.

În acea zi de la începutul lui martie era cald în grădina Belvedere. Turisții ne priveau cu lăcomie de la ferestrele coridoarelor pinacotecii, ca și cum am fi fost animale exotice dintr-o grădină zoologică extravagantă. Nu mă simțeam deloc în largul meu atunci când mergeam prin zonele publice ale Cetății și nimic nu mă deranja mai mult decât să-mi îndrept privirea către un punct situat undeva deasupra capului meu și să dau peste obiectivul unui aparat de fotografiat ațintit către mine. Din nefericire, unii prelați se bucurau să-și etalizeze condiția de cetățeni ai celui mai mic stat din lume, iar părintele Ramondino se număra printre aceștia. Era îmbrăcat ca un *clergyman*, cu haina descheiată, iar trupul său mătăhălos de țăran lombard se vedea probabil de la câțiva kilometri depărtare. A ținut cu tot dinadinsul să mă conducă până la încăperile Secretariatului de Stat de la primul etaj al Palatului Apostolic, prin locurile cele mai apropiate de traseele turistice; în timp ce îmi spunea că vom fi primiți

de Excelența Sa preacuviosul cardinal Angelo Sodano în persoană (de care se părea că-l leagă o strânsă și veche prietenie), împărțea zâmbete largi în stânga și-n dreapta, ca și când ar fi oficiat undeva în provincie într-o procesiune de Duminica Învierii.

Gărzile elvețiene postate la intrarea în sediile misiunilor diplomatice ale Sfântului Scaun nici nu au clipit când ne-au văzut trecând. Nu însă și părintele secretar însărcinat cu controlul intrărilor și ieșirilor, care și-a notat minuțios în registru numele, funcțiile și ocupațiile noastre. Într-adevăr, după ce se ridică, spunându-ne că secretarul de stat ne așteaptă, ne conduse de-a lungul unor coridoare ale căror ferestre dădeau spre piața San Pietro.

Cu toate că încercam să mă prefac, mergeam alături de prefect având senzația că un pumn de oțel îmi strângea inima: deși știam că respectiva chestiune care motiva acea situație stranie nu putea avea legătură cu vreo greșeală comisă în munca mea, recapitulam în minte tot ceea ce făcusem în ultimele luni, în căutarea vreunei acțiuni necuvenite care să justifice o mustrare din partea celei mai înalte ierarhii ecleziastice.

În cele din urmă, părintele secretar se opri într-una dintre săli – una oarecare, identică cu celelalte, cu aceleași motive ornamentale și aceleași fresce. Ne rugă să așteptăm un moment, apoi se făcu nevăzut în spatele unor uși atât de ușoare și de delicate, încât păreau foițe de aur.

— Știți unde ne aflăm, doctore Salina? mă întrebă prefectul, gesticulând agitat și schițând un zâmbet de satisfacție.

— Mai mult sau mai puțin, cuvioase părinte, am răspuns privind cu atenție în jur.

În sală plutea un miros special, ca de rufe proaspăt călcate și calde încă, amestecat cu un iz de lac și de ceară.

— Acestea sunt birourile secției a doua a Secretariatului de Stat. Făcu din bărbie un semn către celelalte încăperi.

— Secțiunea care se ocupă de relațiile diplomatice ale Sfântului Scaun cu restul lumii. Este condusă de arhiepiscopul secretar, monseniorul François Tournier.

— A, da, monseniorul Tournier! am zis cu multă convingere. Habar n-aveam cine era, dar numele îmi suna vag cunoscut.

— Aici, doctore Salina, e locul în care se poate constata în cel mai simplu mod că puterea spirituală a Bisericii e mai presus de guverne și de frontiere.

— Și de ce am venit până aici, cuvioase părinte? Munca noastră nu are nimic de-a face cu asemenea lucruri.

Mă privi tulburat și își coborî glasul.

— Nu pot să vă spun de ce... În orice caz, vă asigur că e vorba de o chestiune de cel mai înalt nivel.

— Dar, cuvioase părinte, am insistat cu încăpățănare, eu fac parte din personalul Arhivei Secrete. Orice chestiune de cel mai înalt nivel ar trebui s-o rezolvați dumneavoastră, în calitate de prefect, sau Eminența Sa monseniorul Oliveira. Ce caut eu aici?

M-a privit ca și cum nu știa ce să-mi răspundă. Bătându-mă ușor pe umăr în semn de încurajare, m-a lăsat acolo și s-a îndreptat către un grup de prelați care, în apropierea ferestrelor, căutau razele binefăcătoare ale soarelui. Abia atunci mi-am dat seama că mirosul acela de rufe proaspăt călcate venea de la prelații cu pricina.

Era aproape ora mesei, dar acolo nimeni nu părea preocupat de așa ceva; activitatea continua să se desfășoare febril în săli și pe coridoare, iar clericii și civilii mișunau permanent de colo până colo. Nu avusesem niciodată până atunci ocazia să mă aflu în acel loc și o vreme am tot contemplat încântată sălile de o somptuozitate incredibilă, mobilierul elegant, picturile și obiectele de artă de o valoare inestimabilă. Cu o jumătate de oră în urmă mă aflam la lucru, singură, într-o liniște deplină, în micul meu laborator, cu halatul alb pe umeri și cu ochelarii pe nas, iar acum eram înconjurată de reprezentanții cei mai de seamă ai diplomației internaționale, într-un loc ce părea să fie unul dintre cele mai importante centre de putere ale lumii.

Deodată, se auzi scârțâitul unei uși care se deschidea, urmat de un tumult de voci, care ne făcu pe toți cei de față să ne întoarcem privirile într-acolo. Imediat, un grup de jurnaliști gălăgioși, unii cu camere video și alții cu reportofoane, își făcu apariția pe holul principal, într-un vacarm de râsete și exclamații. Majoritatea erau străini – mai ales europeni și africani –, dar erau și mulți italieni. În total să fi fost patruzeci sau cincizeci de reporteri care au năvălit în doar câteva secunde în sala unde ne aflam. Unii s-au oprit să-i salute pe preoții, episcopii și cardinalii care, ca și mine, se învârteau încoace

și încolo, în timp ce alții s-au îndreptat grăbiți spre ieșire. Aproape toți m-au privit pe furis, surprinși să dea peste o femeie într-un loc unde așa ceva nu se întâmpla în mod obișnuit.

— L-a terminat pe Lehmann cât ai zice pește! exclamă un ziarist chel, cu ochelari de miop, trecând pe lângă mine.

— E clar că Wojtyła nu are de gând să se retragă, zise altul, scărpinându-și un perciune.

— Sau nu-i lăsat să se retragă! adăugă îndrăzneț al treilea.

Restul cuvintelor se pierdură în timp ce se îndepărtau pe coridor. Președintele Conferinței Episcopale Germane, Karl Lehmann, făcuse o serie de declarații periculoase cu câteva săptămâni în urmă, afirmând că, dacă Ioan Paul al II-lea nu era în măsură să conducă Biserica în mod responsabil, ar fi fost de dorit să găsească voința necesară pentru a se pensiona. Spusele episcopului de Mainz, acesta nefiind singurul care avansase o asemenea sugestie, având în vedere sănătatea șubredă a Suveranului Pontif, căzuseră ca uleiul încins în cercurile cele mai apropiate papei și, pe cât se pare, cardinalul secretar de stat, Angelo Sodano, tocmai dăduse într-o furtunoasă conferință de presă o replică pe măsura acestor opinii. Apele erau tulburi, mi-am zis cu teamă, iar lucrurile nu aveau să se liniștească până când Sfântul Părinte nu va odihni sub țărână și un nou păstor va prelua cu mână fermă cârmuirea universală a Bisericii.

Dintre toate chestiunile legate de Vatican care stârnesc interesul oamenilor, cea mai fascinantă, cea mai încărcată de semnificații politice și lumești, aceea care reflectă în modul cel mai clar nu doar ambițiile cele mai josnice ale curiei, ci și aspectele mai puțin evlavioase ale reprezentanților lui Dumnezeu, este fără îndoială alegerea unui nou papă. Din nefericire, ne aflăm în pragul unui astfel de eveniment spectaculos, iar Cetatea era un furnicar de manevre și mașinațiuni din partea diferitelor facțiuni interesate să-și plaseze candidatul pe Jilțul lui Petru. Adevărul e că, la Vatican, de mult plutea o puternică senzație de provizorat și de sfârșit de pontificat și, chiar dacă pe mine, în calitate de fiică a Bisericii și de călugăriță, o asemenea problemă nu mă afecta deloc, în calitate de cercetătoare, având câteva proiecte în curs de aprobare și de finanțare, mă prejudicia în mod direct. În timpul pontificatului lui Ioan Paul al II-lea – cu o pronunțată tendință conservatoare – fusese imposibilă ducerea la bun

sfârșit a anumitor proiecte de cercetare. În adâncul inimii, îmi doream cu ardoare ca următorul Sfânt Părinte să fie un om cu vederi mai largi și mai puțin preocupat să bată în cuie versiunea oficială a istoriei Bisericii (există atâta material clasificat sub denumirile de *Secret și Confidențial!*). Totuși, nu trăgeam mari speranțe că avea să se producă o înnoire semnificativă, fiindcă puterea acumulată de cardinalii numiți de însuși Ioan Paul al II-lea pe parcursul a mai bine de douăzeci de ani zădărnicea alegerea unui papă din aripa progresistă. Doar dacă Sfântul Duh în persoană ar fi fost hotărât pentru schimbare și și-ar fi exercitat puternica influență în vederea unei numiri atât de puțin duhovnicești, ar fi fost cu adevărat greu ca noul pontif să nu fie desemnat dintre membrii grupului conservator.

În acel moment, un preot în sutană neagră se apropie de cuviosul părinte Ramondino, îi spuse ceva la ureche, iar acesta îmi făcu semn din sprâncene, invitându-mă să mă pregătesc: eram așteptați și trebuia să intrăm.

Ușile minunat lucrate se deschisă fără zgomot în fața noastră, iar eu am așteptat ca prefectul să treacă înainte, așa cum cerea protocolul. O încăpere de trei ori mai spațioasă decât sala de așteptare din care veneam, decorată cu oglinzi, frize aurite și fresce – am recunoscut mâna lui Rafael – adăpostea cel mai micuț birou pe care l-am văzut vreodată: în spate, aproape invizibilă, se afla o masă de scris clasică, așezată pe un covor. Aceasta, împreună cu un jilț cu spetează înaltă erau singurele piese de mobilier. Într-o parte a încăperii, sub ferestrele înalte care lăsau să pătrundă lumina de afară, un grup de clerici conversau însuflețiți, așezați pe taburete mici care erau ascunse sub sutanele lor. În picioare, undeva în spatele unuia dintre prelați, stătea un mirean straniu și taciturn care nu participa la conversație și afișa o atitudine marțială atât de evidentă, încât n-am avut nici o îndoială că era vorba de un militar sau de un polițist. Era teribil de înalt (peste un metru nouăzeci), solid și bine legat, ca și când ar fi ridicat greutatea în fiecare zi și ar fi mestecat sticlă în loc de mâncare obișnuită, și avea părul blond tuns atât de scurt, încât abia i se zăreau câteva fire pe ceafă și pe frunte.

Când ne văzu venind, unul din cardinali, în persoana căruia l-am recunoscut imediat pe secretarul de stat, Angelo Sodano, se ridică și ne ieși în întâmpinare. Era de statură mijlocie, în vârstă de vreo

șaptezeci și ceva de ani, cu o frunte înaltă – consecința unei discrete calviții – și cu păr cărunt uns cu gel sub tichia de mătase purpurie. Purta ochelari de modă veche, cu rame groase de culoare maronie și lentile mari dreptunghiulare, o sutană neagră cu marginile și nasturii purpurii, un brâu în ape și șosete asortate. Purta pe piept o cruciuliță de aur care ieșea în evidență. Când se apropie de prefect pentru a face un scurt schimb de sărutări, Eminența Sa arboră un zâmbet larg, prietenos.

— Guglielmo! exclamă el. Mă bucur să te revăd!

— Eminență!

Satisfacția reîntâlnirii era evidentă de ambele părți. Așadar, prefectul nu exagerase atunci când îmi vorbise de vechea lui prietenie cu mandatarul cel mai important al Vaticanului (după papă, bineînțeles). Mă simțeam din ce în ce mai încurcată și mai dezorientată, ca și când totul ar fi fost un vis, nu o realitate palpabilă. Ce se întâmplase pentru a justifica prezența mea acolo?

Printre cei prezenți care urmăreau și ei scena cu atenție și curiozitate se numărau cardinalul vicar al Romei și președinte al Conferinței Episcopale Italiene, Eminența Sa Carlo Colli, un bărbat calm, cu o înfățișare afabilă; arhiepiscopul secretar al Secției a doua, monseniorul François Tournier (pe care l-am recunoscut după tichia violetă, și nu purpurie, rezervată exclusiv cardinalilor) și tăcutul militar blond, care își încrunta sprâncenele străvezii ca și cum situația l-ar fi nemulțumit profund.

Dintr-odată, prefectul s-a întors către mine și m-a împins blând până m-a adus în fața secretarului de stat.

— Eminență, dumneaei este doctor Ottavia Salina, spuse el în chip de prezentare.

Ochii lui Sodano mă examinară de sus până jos în doar câteva clipe. Noroc că în ziua aceea mă îmbrăcasem mai acătării, cu o fustă gri, un pulover și vestă din lână roz-portocalie. Să tot fi avut vreo treizeci și opt sau treizeci și nouă de ani, pe care nu-i arăta, s-ar putea spune, chip plăcut, păr scurt și negru, ochi negri și statură mijlocie.

— Eminență... am îngâimat în timp ce făceam o reverență. Înclinându-mi capul în semn de respect, am sărutat inelul pe care secretarul de stat mi-l întinsese până în dreptul buzelor.

— Sunteți călugăriță? mă întrebă el.

Avea un ușor accent piemontez.

— Sora Ottavia, Eminență, se grăbi prefectul să-i explice, e membră a Ordinului Preafericitei Fecioare Maria.

— Și de ce sunteți îmbrăcată ca mireni? întrebă brusc arhiepiscopul secretar al Secției a doua, monseniorul François Tournier, din jilțul său. Oare ordinul dumneavoastră nu folosește rasa, soră?

Tonul lui era profund ofensiv, dar nu aveam de gând să mă las intimidată. Până în acel moment al vieții trecusem de nenumărate ori prin aceeași situație și mă călisesem într-o mie și una de bătălii purtate în numele condiției mele de femeie. L-am privit în ochi și i-am răspuns:

— Nu, monseniore. Ordinul meu a renunțat la rasă după Conciliul Vatican II.

— A, Conciliul...! murmură cu evidentă nemulțumire.

Monseniorul Tournier era un bărbat foarte arătos, care, judecând după înfățișare, era un veritabil candidat la titlul de Prinț al Bisericii, și făcea parte din categoria acelor bărbați eleganți care mereu ies splendid în fotografii. „Este cuviincios ca o femeie să se roage lui Dumnezeu dezvelită?” se întrebă el cu glas tare, citând din Epistola I a lui Pavel către Corinteni.

— Sora Ottavia, monseniore, preciză prefectul luându-mi apărarea, este doctor în paleografie și istoria artei, pe lângă alte multe titluri academice pe care le deține. De opt ani conduce Laboratorul de Restaurare și Paleografie al Arhivei Secrete Vaticane, e profesor la Școala noastră de Paleografie, Diplomatică și Arhivistică și a obținut numeroase premii internaționale pentru lucrări de cercetare, printre care se numără și prestigiosul premiu Getty, pe care l-a câștigat de două ori, în 1992 și 1995.

— Aha! exclamă cardinalul secretar de stat Sodano, acum convins, în timp ce lua loc cu nonșalanță lângă Tournier. Ei bine, tocmai de aceea vă aflați aici, soră, de aceea v-am solicitat participarea la această ședință.

Toți mă priveau cu evidentă curiozitate, însă eu am preferat să aștept tăcută, ca nu cumva, dacă vorbeam, arhiepiscopul secretar să citeze în cinstea mea și pasajul din Sfântul Pavel în care se spune: „Femeile să tacă în adunări, căci lor nu le este îngăduit să ia cuvântul”. Am presupus că monseniorul Tournier, ca de altfel și ceilalți,

le-ar fi preferat în locul meu, și încă de departe, pe propriile sale călugărițe-servitoare – din care probabil că fiecare din cei de față aveau cel puțin trei sau patru – sau pe măicuțele poloneze din Ordinul Copilei Maria, cu rasa și toca lor cu streășină, care găteau pentru Sanctitatea Sa, făceau curățenie în camerele sale și aveau grijă ca hainele să-i fie mereu strălucitoare; sau pe surorile din Congregația Evlavioaselor Discipole ale Învățătorului Divin, care lucrau ca telefoniste în Cetatea Vaticanului.

— Acum, soră, continuă Eminența Sa Angelo Sodano, arhiepiscopul secretar, monseniorul Tournier vă va explica de ce ați fost convocată. Vino, Guglielmo, îi spuse prefectul, ia loc lângă mine. Monsenior, aveți cuvântul.

Cu acea siguranță de sine pe care o au doar cei conștienți că aspectul fizic le netezește cu mare ușurință orice drum în această viață, monseniorul Tournier se ridică senin de la locul lui și, fără să-l privească, întinse o mână spre soldatul blond care, cu un gest disciplinat, îi înmână un dosar gros, cu coperte negre. Am simțit un gol în stomac și, pentru o clipă, m-am gândit că, oricare ar fi fost greșeala mea, pesemne că era groaznică. Mai mult ca sigur, aveam să părăsesc acel birou cu fișa de lichidare în mână.

— Soră Ottavia, începu monseniorul.

Vocea îi era gravă și nazală. În timp ce vorbea evita să mă privească.

— În acest dosar veți găsi fotografiile pe care le-am putea califica... drept cum?... drept neobișnuite, fără îndoială. Înainte să le examinați, trebuie să vă informăm că în ele apare trupul unui bărbat decedat recent, un etiopian de a cărui identitate nu suntem încă siguri. Veți observa că e vorba de detalii ale anumitor porțiuni ale cadavrului.

Aha! Așadar, nu voiau să mă concedieze?

— Poate că ar trebui să o întrebăm pe sora Ottavia, interveni pentru prima dată Eminența Sa Carlo Colli, cardinalul vicar al Romei, dacă va putea lucra cu un material atât de dezagreabil.

Mă privi cu o anumită îngrijorare părintească și continuă:

— Soră, acest biet nefericit a murit într-un accident regretabil și a fost desfigurat. Imaginile sunt destul de neplăcute. Credeți că veți putea suporta? Fiindcă, în caz contrar, nu trebuie decât să ne spuneți.

Eram încremenită de uimire: aveam senzația că mă luau drept altcineva.